

Enligt sändlista

Fastställande av uppdaterad skötselplan för naturreservatet Väla skog i Helsingborgs kommun

(2 bilagor)

BESLUT

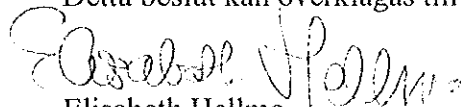
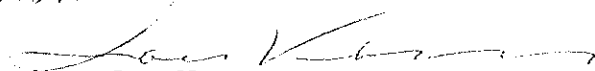
Med stöd av 3 §, förordningen om områdesskydd (1998:1252), Miljöbalken, fastställer Länsstyrelsen bilagd skötselplan för naturreservatet Väla skog i Helsingborgs kommun. Den gamla planen från 1985-04-09 upphör härmed att gälla.

Skäl för länsstyrelsens beslut

För naturreservatet Väla skog gäller en skötselplan fastställd av Länsstyrelsen den 9 april 1985. Efter de mer än 15 år som förflutit finns ett behov att revidera skötselplanen. Mot denna bakgrund och med utnyttjande av nya kunskaper och olika erfarenheter i det praktiska skötselarbetet har Länsstyrelsen i samråd med markägaren, Helsingborgs kommun (parkförvaltningen och kommunekologen), låtit uppdatera den gamla skötselplanen för naturreservatet Väla skog.

Planen har anpassats på ett sådant sätt att mål och syfte överensstämmer med gällande reservatsbeslut från den 11 december 1984.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, se bilaga

Elisabeth Hellmo
Lars Knutsson**Bilagor**

Skötselplan för Väla skog

Hur man överklagar

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket

Parkförvaltningen, Helsingborgs kommun

Kommunekologen, Helsingborgs kommun

Miljöenheten

Pärmen

Reg

Akten

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET VÄLA SKOG

1. SYFTE MED SÄKERSTÄLLANDE OCH SKÖTSEL AV RESERVATET

Väla skog skall bevaras och utvecklas som ett med hänsyn till markfuktigheten omväxlande lövskogsområde, innehållande en stor variation i trädslagsfördelning, vegetationstyper och faunabiotoper, markhistoriska element samt värden för undervisning, promenader och strövande.

Syftet skall nås genom att

- områdets hydrologi bibehålles
- endast mycket begränsade åtgärder vidtages vid skötseln av skogen
- hänsyn tas till kulturhistoriska element, exempelvis jordvallar
- reservatet görs tillgängligt för undervisning och för allmänheten att nyttja området för promenader och friluftsliv

2. BESKRIVNING

2.1 Administrativa data

Namn: Väla skog

Skyddsform: Naturreservat

Beslutsdatum: 1984-12-11

Län: Skåne län

Kommun: Helsingborg

Socken: Kropp

Naturgeografisk region: Nr 7, Skånes sediment och horstområden

Läge: Området är beläget ca 5 km NO Helsingborgs centrum strax nordväst om E4:an

Kartblad: Topografisk karta: 3C Helsingborg SV
Ekonomisk karta: 3C 4b Allerum

Gränser: Området är markerat med svart heldragen linje (karta 1)

Fastigheter: Väla 1:6 och 5:14 samt del av Väla 1:4 och Berga 3:1

Markägare: Området ägs till väsentlig del av Helsingborgs kommun

Naturvårdsförvaltare: Helsingborgs kommun

Areal: Ca 42 ha

Planförfattare: Claes Malmberg, reviderad 2001 av Lars Pålsson

2.2 Föreskrifter enligt länsstyrelsens beslut den 11 december 1984

- A. *Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet*

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- uppföra nybyggnad eller annan anläggning

- bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika, dränera, utfylla eller markbereda
- anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel - plantera eller så träd, buskar eller andra växter, avverka skog, framdraga mark- eller luftledning, uppföra stängsel eller andra hägnader
- anbringa tavla, plakat, skylt, affisch, inskrift eller därmed jämförlig anordning med undantag för trafik- och informationsskyltar rörande reservatet och dess skötsel.

Ovan nämnda bestämmelser skall ej utgöra hinder för åtgärder i samband med reservatets skötsel i enlighet med av länsstyrelsen fastställd skötselplan. De skall vidare ej utgöra hinder för åtgärder i samband med drift och underhåll av befintliga ledningar tillhörande kommunens VA-nät, televerket eller eldistributör. I samband med utförande av arbeten skall samråd ske med länsstyrelsen. Vid akuta reparationer kan dessa samråd ske sedan arbetena inletts.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla det intrång som följer med ett allmänt utnyttjande av marken, såsom åtgärder för områdets skötsel, exempelvis röjning, avverkning, plantering, igenfyllning av dräneringsdiken och anläggningar för allmänheten.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- gräva eller på annat sätt skada fast naturföremål eller ytbildning, framföra motordrivet fordon
- göra upp eld annat än på härför anvisad plats under tid då eldningsförbud inte råder
- bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller att skada vegetationen i övrigt
- plocka eller gräva upp växter
- rida annat än på anvisad ridstig
- tälta eller uppställa husvagn, campingbil eller motsvarande
- på ett störande sätt använda radio, bandspelare eller motsvarande
- medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur
- anbringa tavla, plakat, skylt, affisch, inskrift eller därmed jämförlig anordning.
- anordna orientering utan länsstyrelsens tillstånd.

2.3 Naturförhållanden och markhistoria

2.3.1 Geologi och hydrologi

Väla skog ligger på slätten ca 5 km nordost om Helsingborgs centrum, omgiven av jordbruks- och industrimark. Området vilar på sandsten som dock inte går i dagen utan helt täcks av kvartära bildningar, huvudsakligen moig morän men också partier där jorden är uppblandad med lera (lerig morän, moränlera, lerig mo). Detta tillsammans med den varierande topografin - hela området lutar åt nordväst och genomskärs av leriga svackor - ger Väla skog en mycket varierande markfuktighet. Tidigare har områdets fuktiga partier dränerats, men fuktstråken finns kvar och har delvis öppna vattenspeglar även under högsommaren.

1.3.2 Markhistoria

Genom gamla lantmäterikartor är det möjligt att fastslå att området burit träd sedan åtminstone 1700-talet (Olof Bergström, Geometrisk charta öfver Wäla by. 1746). På den tiden ingick, liksom idag, ek och bok i skogspartierna, men dessa var betydligt öppnare än i dag, förmodligen med grässvål mellan träden..

Väla skog var då en del av ett vidsträckt system av inägomark som utnyttjades som äng och sträckte sig från Christinelund-Hittarp norr om Helsingborg och mot sydöst förbi Fleninge och Kropp. Lövskog och äng uppfattades på den tiden som samma sak och förekom inom avhågnade områden som hävdades genom slåtter. Åker upptog bara en ringa areal av inägorna. Däremot var utmarken, betesfälad, stor och vidsträckt. Nordost om Väla skog finns fortfarande en rest av fäladsmark kvar, den s k Björka fälad. Fördelningen av markslag uppkom ur den tidens jordbruk med boskapsskötsel som huvudförsörjning.

Förutom gles bok-ekskog hyste området öppna ängar av skiftande kvalitet samt skottskog. Skottskogarna växte på fuktig mark och bestod av träd som inte bar användbar frukt, t ex ask, avenbok, al och lind. De rothöggs för att ge foder, bränsle och material till stängsel och byggnader. Brukningsmetoden gav upphov till en omväxlande och artrik lågskog, s k kratt, med ett rikt buskskikt som kunde hysa skogskornell, benved, skogstry, brakved, hägg, olvon, måbär och tibast (Mårten Sjöbeck, Vegetation och bebyggelsehistoria. Kring Kärrnan 1939). I askblandskogen, en skog som en gång i tiden med största sannolikhet hävdats som skottskog, finns idag samtliga buskarter kvar utom tibast.

En jordvall löper längs den nordöstra kanten av reservatet mot en markväg och dessutom finns fragment av vallar inne i skogen. Dessa har skyddat inägomarkens ängar mot betesdjuren på fäladen och var konstruerade så att en vall kastades upp vid sidan om ett dike. Diket vätte mot betesmarken och vallen mot ängen.

Det landskap, som Väla skog var en del av, beskrivs på ett målande sätt av Linné i hans Skånska resa 1749: "Landet sedan man passerat fältet nordost om staden, på vilket actionen stod 1710 emellan Danmark och Sverige, blev uppfyllt med buskar och lövträn, som växte helst och självmant vid gårdesgårdarna, att minsta besväret kunde här göra de härligaste häckar. Landet var så utsirat med de skönaste lövträn, att man icke täckare kunde sig föreställa."

Denna karaktär behöll området fram till 1800-talet då åkerbruket utvidgades kraftigt, gynnat av utdikningar. Skottskogar, slåttermark och fälader trängdes tillbaka. Området där Väla skog nu finns övergavs emellertid och träden fick sluta sig till skog.

1.3.3 Vegetation

Med den varierande markfuktigheten följer en omväxlande trädsammansättning med bok-ekskog som dominerande inslag samt askblandskog och annan lövblandskog på de fuktigare partierna (karta 2). Vidare bidrar den markhistoriska bakgrunden till en variation i ålderssammansättning med inslag av mycket gamla träd.

Bok-ekskogen är gammal och mycket gamla träd med över tre meters omkrets är inte ovanliga. En del av de äldre träden har dött och ibland fallit omkull. Dessa döda stammar innehåller rikligt med organismer som arbetar med att bryta ned veden.

Buskskiktet är glest och dåligt utvecklat och någon spontan bokföryngring förekommer knappast där skogen är slut. Här och var i öppningar i trädskiktet finns uppslag av hallon och viss föryngring av bok äger rum. Marken täcks av ett kraftigt lager lövförna och den fläckvisa förekomsten av örter (harsyra, ekorrbär och kruståtel) ger en hedartad prägel på skogen. På några fuktiga och rikare fläckar växer dock mer krävande växter t ex hässlebrodd, lundgröe och skärmstarr.

Längs sydvästra kanten, i ett parti där bokar och ekar står glest, har björkar vandrat in. Genom det rikliga ljusinsläppet har ett rikt busk- och fältskikt uppkommit. Brakved och vävar av kaprifol och murgröna karaktäriserar de vedartade växterna och det nästan heltäckande fältskiktet består huvudsakligen av hallon, buskstjärnblomma, ekorrbär, harsyra, vårfryle och liljekonvalj.

I nordvästra delen finns en varierad lövblandskog med ek, bok, avenbok, ask, al, lönn och lind, som ur botanisk synpunkt är det rikaste och intressantaste området. Här bildar vitsippa och svalört mattor på våren och gulsippa blommar rikligt. Här växer också bl a den sällsynta hybriderna mellan vitsippa och gulsippa samt St Pers nycklar, lundviol och ormbär vilket tyder på en näringsrik jordmån. Längre norrut, längs järnvägen, växer såråla och den ovanliga busken skogskornell som här har en av sina få växtlokaler i Helsingborgs kommun. För övrigt är buskskiktet omväxlande med bl a benved, hagtorn, hassel och skogstry.

De fuktiga svackorna som genomkorsar Väla skog hyser ett trädskikt som domineras av ask, i sällskap med ek, bok, avenbok och lind. Buskskiktet är mycket välutvecklat och variationsrikt med hassel, hagtorn, benved,

olvon, brakved, murgröna, hägg och skogstry, samt unga plantor av ask, ek, bok, lönn, rönn, asp, avenbok, alm och fågelbär som ingående arter. Skogsbingel- och i de fuktigare partierna älgörtsamhällen karaktäriserar fältskiktet som för övrigt har en rik och varierad sammansättning med bl a myska, hässlebrodd, skogsstarr och långsvingel.

Södra hörnet av Väla skog har för inte så länge sedan varit öppen mark som nu koloniserats av pionjärträd (björk, sälg och asp). I området står enstaka gamla ekar med vida kronor som bevis på den tidigare öppenheten. Buskskiktet är tätt och snårigt. Ett smärre parti är öppet och gräsbevuxet.

1.3.4 *Djurliv*

Inom Väla skog har man observerat hermelin, grävling, räv och vildkanin.

Fågellivet är ordinärt för biotopen. Som häckfåglar kan skogsduva, stenkäcka och tornfalk nämnas. Fler bohål och en skyddande buskvegetation bidrar till ökad artrikedom.

2.4 Prioriterade bevarandevärden

- Ädellövskog med varierande markvegetation som en rest av en tidigare slåtteräng. Delar av skogen har mycket örtrik vegetation och mycket gamla träd förekommer.
- Förekomst av hybriden mellan vitsippa – gulsippa samt skogskornell
- Markhistoriskt intressant jordvall som gräns mellan tidigare äng och utmark.
- Viktigt område för undervisning, promenad och strövande.

3. ÖVERSIKT AV MARKSLAG

Naturreservatet består nästan uteslutande av *lövskog*. Denna bildar en skogsdunge i det öppna åkerlandskapet, men ingår samtidigt i Helsingborgs ytterområden och är omgiven av småindustri och affärsverksamhet. I södra delen har tidigare funnits öppna delvis fuktiga gräsmarker, vilka vuxit igen med buskage och trädvegetation. Ett mindre område med *öppen gräsmark* återstår. Detta utnyttjas som vistelseplats med eldstad och sittplatser.

Som ytterligare skötselobjekt tillkommer historiska jordvallar samt diken.

Naturreservatet har mot bakgrund av dessa förhållanden indelats i två delområden, lövskogsmark och öppen gräsmark (Karta 3). Beträffande skogsmarken behandlas de södra igenväxningsområdena som ett specialområde, liksom en anslutande större föryngringsyta.

4. MÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN (Karta 3)

4.1 *Lövskogsmark (Delområde 1)*

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- I princip skall skogen utvecklas fritt i riktning mot naturliga ädellövskogstyper med inslag av i första hand bok, ek ask och lind.
- Äldre träd skall förekomma i reservatet och uppnå högsta möjliga ålder.
- Inom begränsade ytor skall finnas föryngringar vilka på sikt leder till en olikåldrig skog
- Vissa döda träd och stammar sparas, dock högst 2-3 träd/ha. Alla döda träd och stammar tas bort inom örtrika områden i reservatets nordvästra del.
- Brynvegetation skall finnas och gynnas
- Biotopfrämmande arter skall avlägsnas.

Skötselmål och skötselåtgärder

Karaktären på skogen skall bevaras så länge som möjligt genom *en generell överhållning och i princip fri utveckling*. Skogliga åtgärder skall endast sättas in som stöd för en utveckling mot för området representativa

ädellövskogsarter som bok, ek ask och lind. Även inslag av björk överhålls men ersätts på lång sikt med ädellöv.

Inom områden med likåldrig bokskog kan efter samråd med länsstyrelsen mindre "brunnar" skapas genom att 2-5 träd avverkas och allt marken under beredes med svag, yttlig markomrörning. Sådana åtgärder begränsas till år då tillgången på bokollon är god. Äldre träd får dock aldrig avverkas eller avlägsnas.

Inom "brunnar" som uppstår i samband med att träd dör eller faller bevakas den naturliga förnygringen. Hjälpåtgärder kan vid behov sättas in i form av svag, yttlig markomrörning under ollonår och/eller plantering av bok och ek. Uppslag av hallon och andra kvävegynnade arter skall vid behov röjas.

Inom fuktiga partier har ask en stark naturlig självförnygring och i norra delen av reservatet förekommer täta uppslag. Vid behov kan efter samråd med länsstyrelsen försiktiga röjningar och gallringar i dessa uppslag utföras. Detta innebär ett uttag som är mindre än vid normala skogliga åtgärder.

Stor hänsyn skall tas till *mycket gamla träd*, som vid behov frihugges på ett sådant sätt att deras livslängd blir maximal. Gallringar och röjningar i anslutning till dessa träd inriktas att gynna kronbildning och ta bort "piskare" och i undantagsfall delar av buskskiktet.

Träd som dör eller faller omkull skall i stor utsträckning stå kvar eller bli liggande på marken (ca 2-3 träd/ha). Grenarna kan sågas av men skall normalt ligga kvar.

Inom områden med örtrik vegetation (huvudsakligen området i nordväst ca 200 meter innanför järnvägen) skall emellertid kullfallna träd sågas upp och avlägsnas. Vidare skall de avlägsnas i anslutning till i skötselplanen markerade stigar (ca 25 m på vardera sidan)

Vid övriga röjningar och gallringar skäres *riset* ned. Blir risanhopningen mycket stor avlägsnas upp till hälften av riset. Träd eller grenar som fallit och blivit hängande i stående träd sågas ned så att de ligger på marken.

Stigar (i ett område ca 25 meter på vardera sidan), öppna gläntor och förnygringsytor hålles dock fria från ris.

Särskild vikt skall läggas vid att stödja bildandet av en tät *brynvegetation*. Normalt får inga röjnings eller gallringsåtgärder vidtagas inom en zon på 10-15 meter från skogskanten. Brynvegetationen kan vid behov förstärkas genom plantering av för området naturliga buskar (exv. brakved, hägg, hagtorn, olvon, hassel). Särskilda åtgärder vidtas vad gäller brynet längs reservatets norra sida som där sammanfaller med en historisk jordvall (se nedan under 2.2.3).

I anslutning till järnvägen i det nordvästra brynet har ett antal biotopfrämmande buskar planterats, bl a snöbär och videkornell (*Symphoricarpos rivularis* och *Cornus alba*). Dessa skall successivt röjas bort. Tysk lönn (*Acer pseudoplatanus*) som finns spridd inom reservatet skall röjas bort.

Skogsområden med speciella karaktärsdrag:

Delområde 1 a

Beskrivning: Tidigare öppet område med solitärer av ek och sälg som nu är igenvuxet med framför allt björk, sälg och asp. Buskskiktet domineras av täta snår och buskar med sälg, asp och fläder. Fältskiktet är varierande med inslag av både skogs- och ängsarter.

Åtgärder: Försiktig gallring och röjning i träd och buskskikt och inplantering av ek i luckor. Eventuellt ringbarkning av asp.

Delområde 1 b

Beskrivning : Område som varit föremål för bokskogsförnygring i form av markberedning, gallring av träden till 30-50% täckning samt hägnad av förnygringsytorna. Fläckvis god förnygring med några år gamla plantor.

Åtgärder: Hägnaderna tas bort. Efterhand vård av plantuppslagen i form av röjningar och därefter gallringar. De äldre träden skall stå kvar. Successivt inpassas området i huvudområdets skötsel.

4.2 Öppen gräsmark (Delområde 2).

Kvalitetsmål

- Öppen lågvuxen gräsmark med enstaka träd
- Vistelseyta med eldstad och låga sittplatser

Skötsel mål och skötselåtgärder

Gräsmarken slås vid behov för att hålla gräsvegetationen nere (< 15 cm). Eventuell hjälpsådd med ängsgräs (rödven, rödsvingel, ängsgröe) efter försiktig markberedning där gräsvegetation inte finns etablerad. Röjning av buskar som vandrar in från kanterna samt avverkning av nära stående och skuggande träd. En grillplats finns anlagd, vilken underhålls tillsammans med omgivande sittplatser. Söptunna skall finnas, vilken sköts och töms av förvaltaren.

4.3 Jordvallar

Kvalitetsmål

- Äldre jordvallar (vall med dike) och stenrader underhålls och synliggöres genom att vegetationen hålls tillbaka..

Skötsel mål och skötselåtgärder

Längs reservatets nordöstra kant löper en jordvall som tidigare utgjort gräns mellan äng och fälad. Vallen utgör ett intressant markhistoriskt element och skall bevaras.

Vallen skall till stora delar friläggas från buskvegetationen så att den tydligt syns från vägen. Samtidigt måste ett bryn hållas kvar. Detta innebär att en röjning på vallen skall kombineras med att buskar bakom vallen gynnas eller nyplanteras. Förekomster av skogskornell i nordvästra delen skall beaktas och buskar av denna art får inte avverkas. Åtgärder på vallen skall utföras först efter samråd med länsstyrelsen.

4.4 Dräneringsdiken

Kvalitetsmål

- Fördelningen mellan torra och fuktiga marker skall bibehållas (jfr fuktiga och torra skogstyper, karta 2, samt diken karta 3)

Skötsel mål och skötselåtgärder

På vissa ställen i svackor på fuktig mark finns fuktlövskogar, som delvis är beroende av rörligt, ytligt grundvatten. Dessa områden är idag dränerade och genomlöps av ett flertal öppna diken (karta 5). Detta har tidigare medfört att markfuktigheten har minskat.

Dessa dräneringsdiken skall inte underhållas och kan, om behov av att öka markfuktigheten påvisas, spärras på ett antal ställen med stenar och lera. Sådana åtgärder skall genomföras under den vegetationsfria perioden och på så sätt att skador på vegetation och marktäckning minimeras.

4.5 Faunavård

Inom området bör holkar sättas upp för att gynna hålbbyggande fåglar. Förvaltaren ansvarar för att holkarna rensas.

4. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV (Karta 4)

4.1 Allmänt

Målet skall vara att underlätta ett aktivt utnyttjande av naturreservatet för undervisning och rekreation samtidigt som hänsyn tas till dess vetenskapliga och kulturhistoriska naturvårdsvärden. Några mera omfattande anordningar för friluftslivet behövs inte.

4.2 Tillgänglighet

Närheten till Helsingborg samt befintliga stigar gör området lätt tillgängligt för en bred allmänhet. Det nås lättast från E4:an via Berga industriområde och Kanongatan fram till anordnad P-plats.

4.3 Parkering

Utanför reservatets sydvästra hörn finns parkeringsplats för ca 10 bilar. Parkeringsplatsen skall underhållas som grusplan. Anslutande mark mot industriområde bör hävdas som plan grässådd eller buskplanterad mark.

4.4 Vägar och stigar

Befintliga vägar och stigar underhålls. Stigarna i skogen får inte göras bredare än 1 meter. På fuktiga ställen kan vid behov spångas lämpligen med grov ekplank. Stora cykelstigen kan vid behov grusas.

4.5 Ridstig

Befintlig ridstig skall märkas ut, men i övrigt inte åtgärdas mer än att den hålls fri från ris och stammar.

4.6 Soptunnor

I anslutning till P-plats och grillplats skall soptunnor uppställas och tömmas genom kommunens försorg.

4.7 Informationstavlor

Uppsättes på de platser som angivits på karta 4. Tavlorna skall innehålla karta med stigarna utmärkta samt informationstext som upplyser allmänheten om naturreservatets bestämmelser, flora och fauna, natur- och kulturvärden samt skötsel.

5. UPPFÖLJNING

Rapport insänds årligen före den 31 december till länsstyrelsen med redovisning av de åtgärder som utförts i reservatet. Utvecklingen av markvegetationen följs genom översiktliga florainventeringar vart 10 år i samråd med länsstyrelsen.

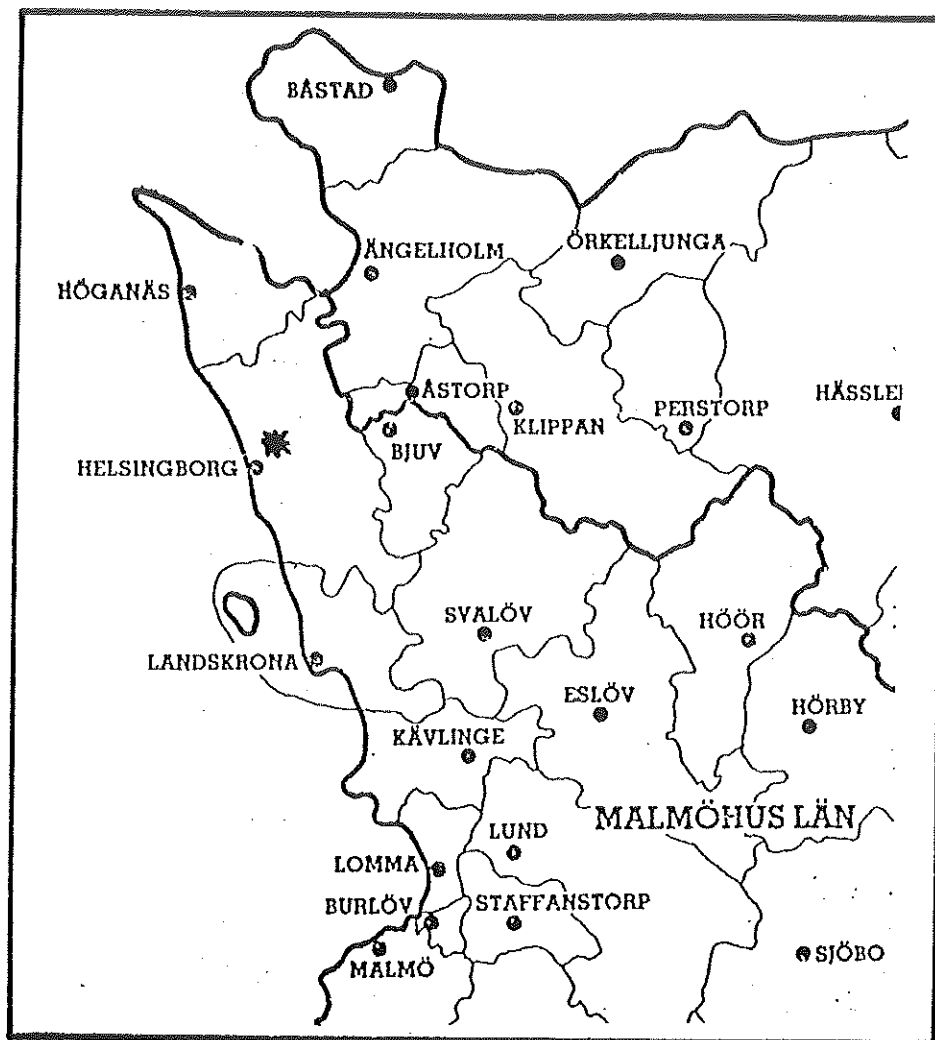
6. ANSVARSFÖRDELNING

För den löpande skötseln av naturreservatet ansvarar Helsingborgs kommun. Samråd skall vid behov ske med länsstyrelsen, i vissa fall obligatoriskt enligt föreskrifter i skötselplanen.

Länsstyrelsen beslutar om formella tillstånd i naturreservatet, exempelvis avvikelser från bestämmelser eller föreskrifter i skötselplan.

7. KARTOR

1. Reservatets läge och avgränsning
2. Vegetation
3. Skötselområden
4. Anordningar för friluftslivet

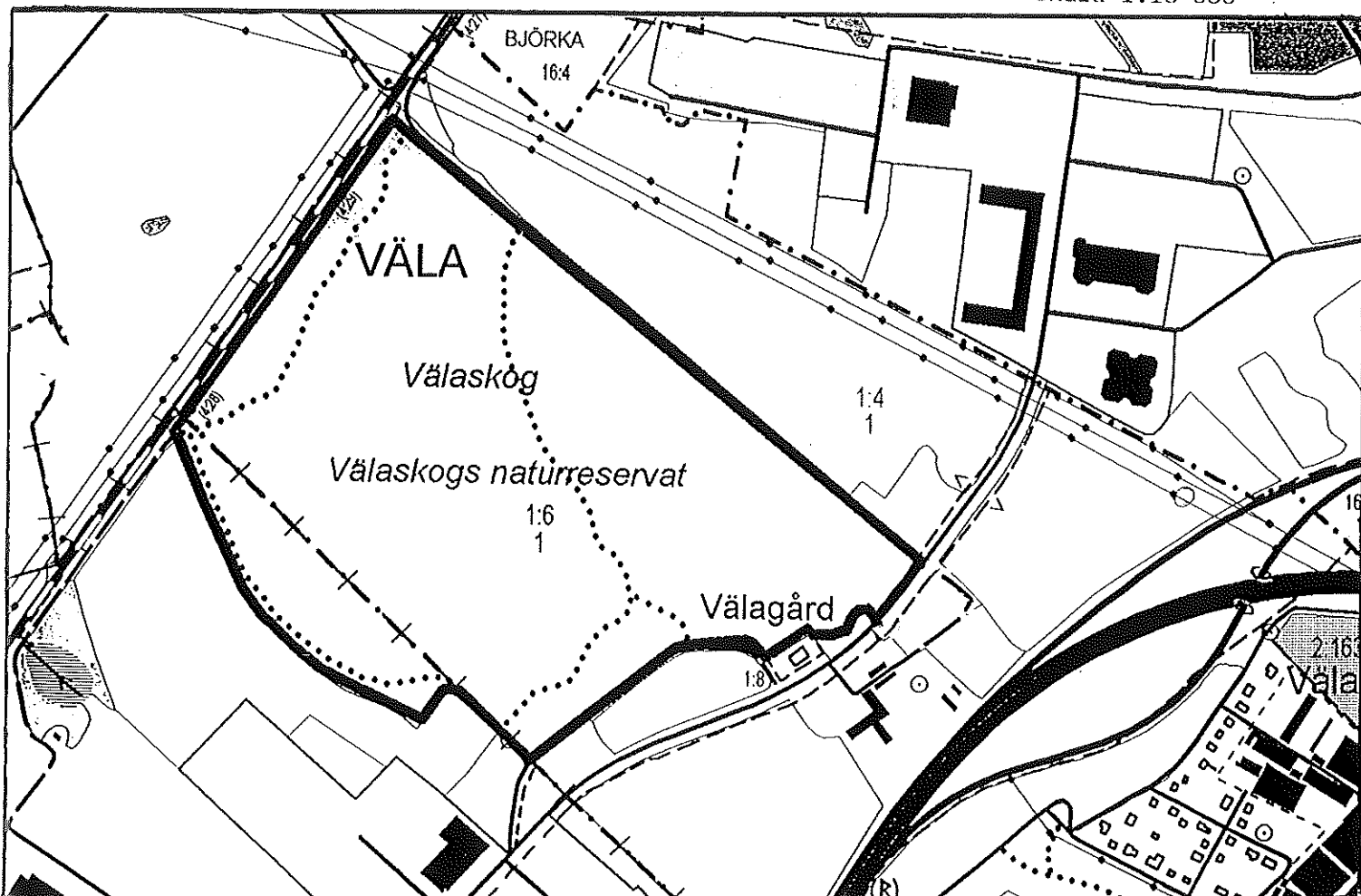
KARTA 1

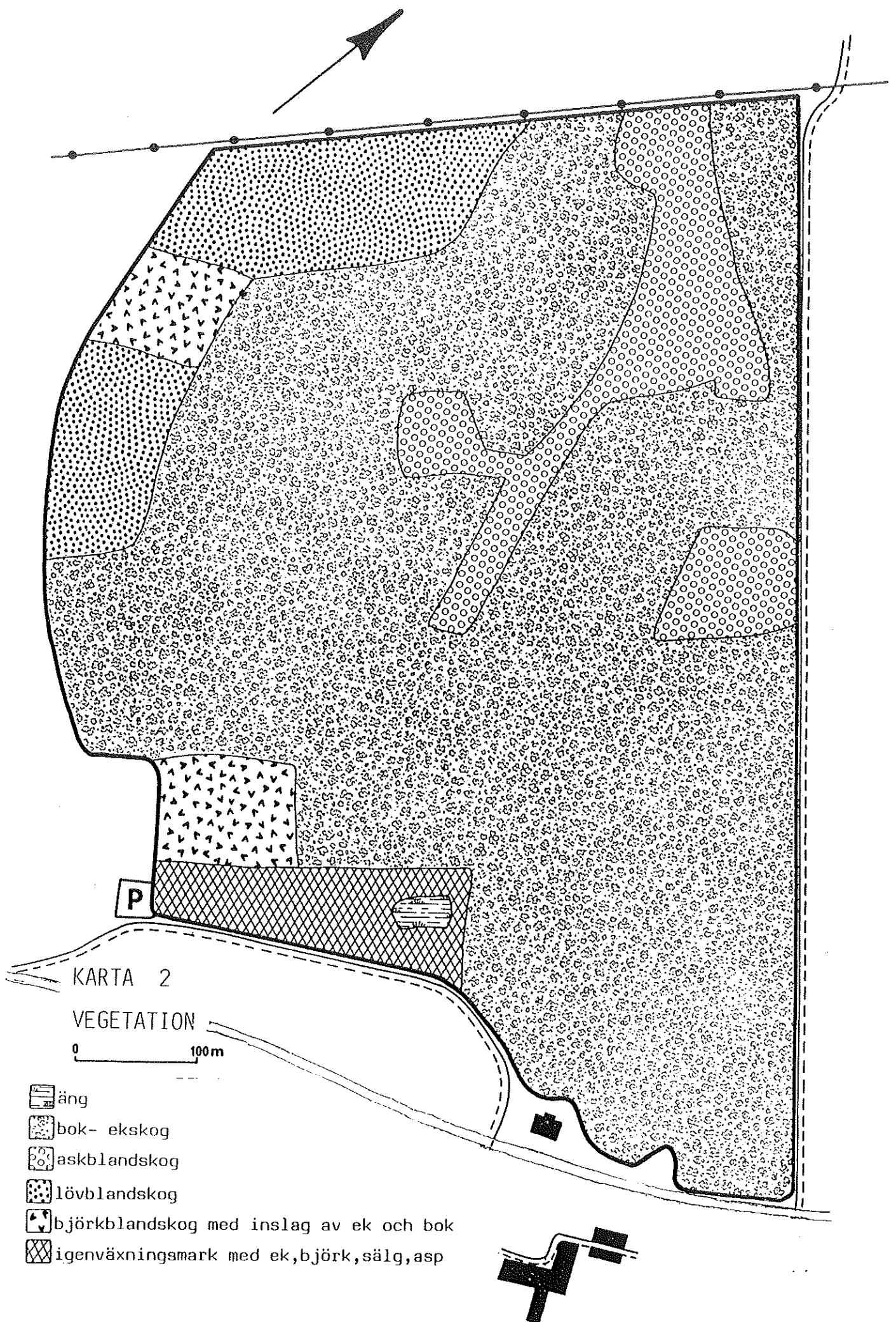
NATURRESERVATET

VÄLA SKOG

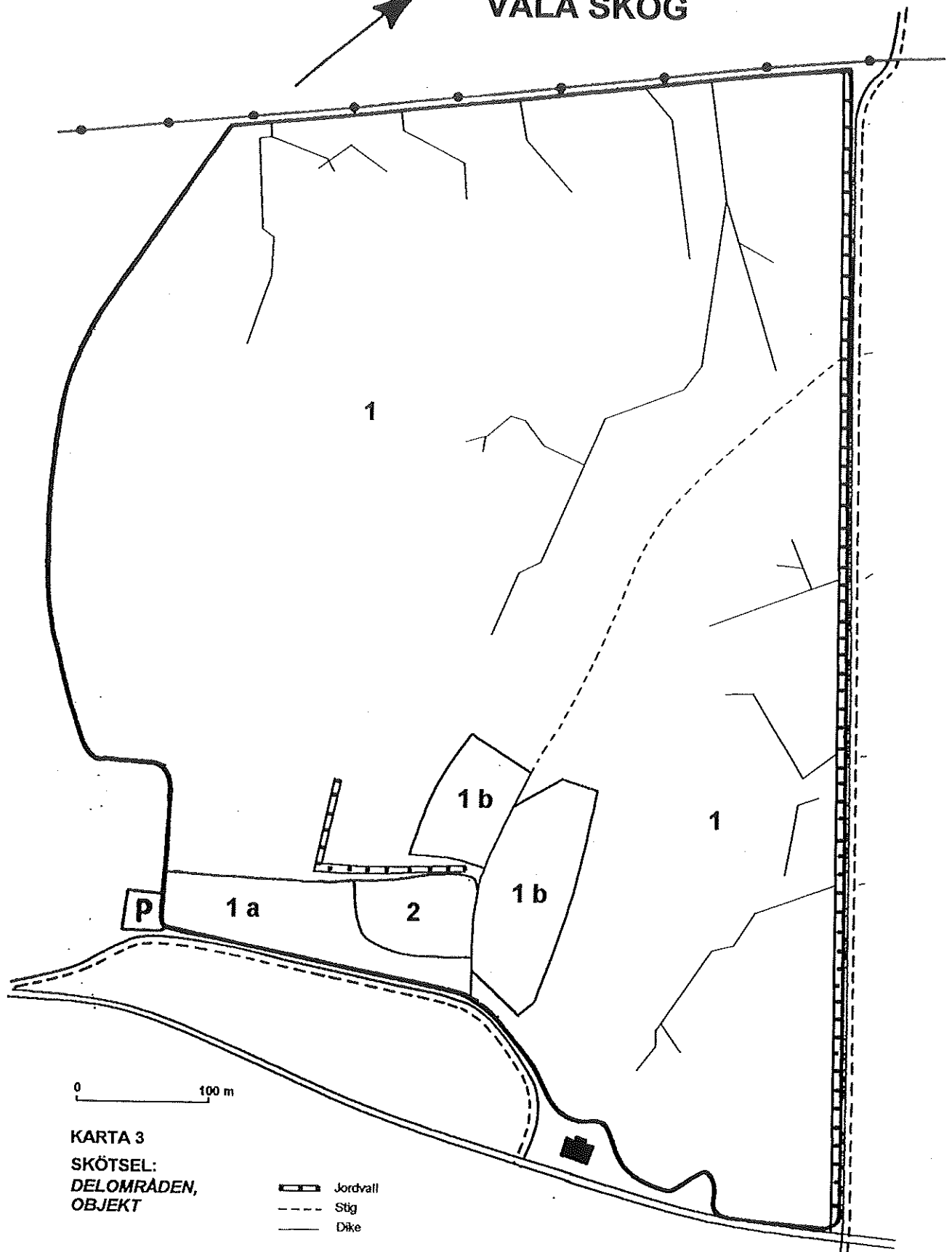

Skala 1:10 000

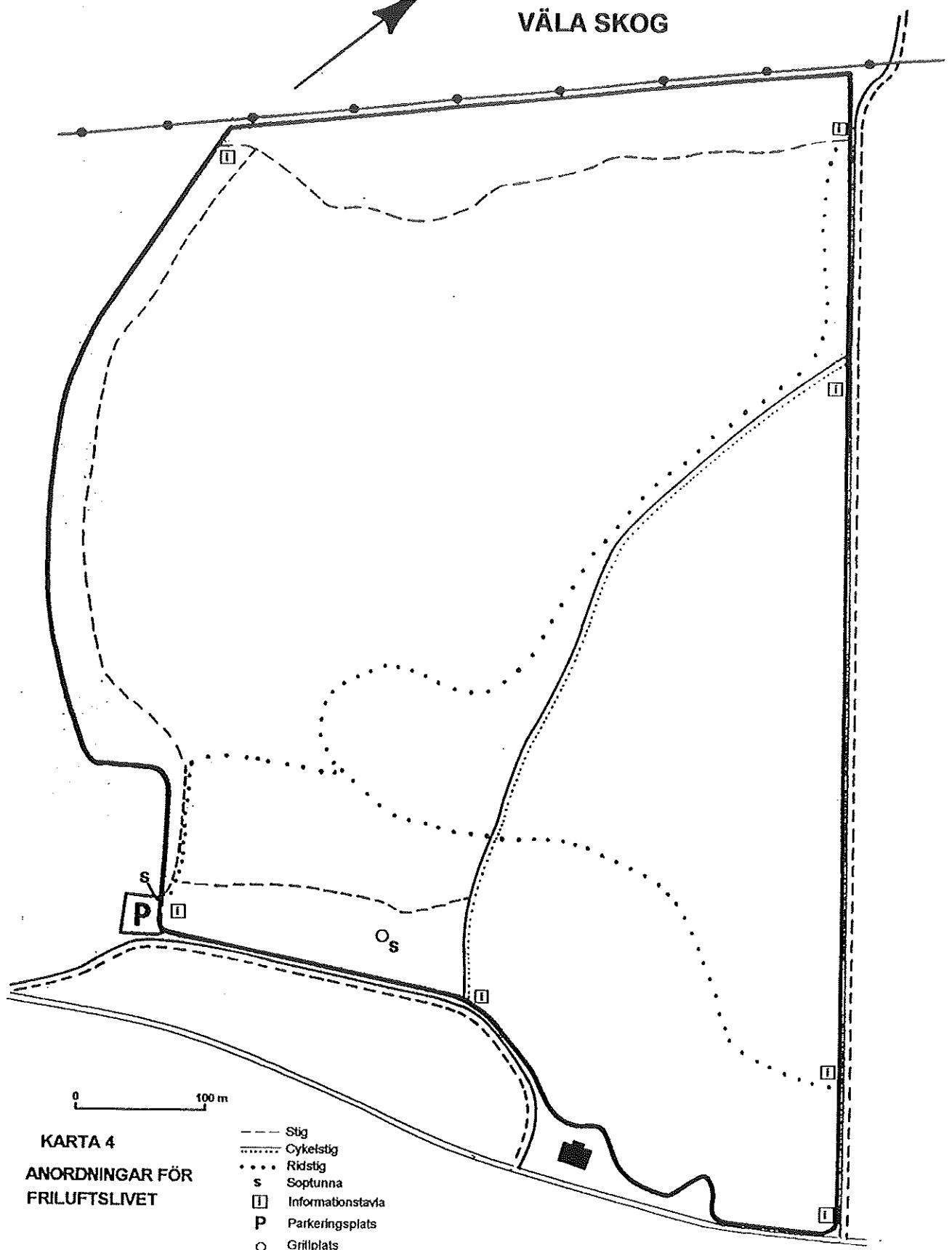

VÄLA SKOG

VÄLA SKOG

KARTA 4
ANORDNINGAR FÖR
FRILUFTSLIVET

- Stig
- - - Cykelstig
- ... Ridstig
- s Söptunna
- I Informationstavla
- P Parkeringsplats
- Grillplats